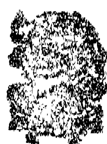
નાતની પઠાણનો ઝઘડો

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

કવિ આશાશંકર ઓઘડ.

અમદાવાદ.

રીચીરોડ ઉપર " સત્યપ્રકાશ " પ્રેસમાં

ભુલાભાઈદાસ નારણદાસે છાપ્યું.

સંવત ૧૯૪૧.

કીમત ૨ આના.

૪૧૭૪

નાજનો પઠાનનો કિસ્સો

સના હમ રબકુ હે દાઇમ મુદામ;
કિયા જીસને પેદા સબી ખાસો આમ. ૧
વો સત્તારો ગફારો એજત તઆલ;
વો રજાકો ખાલીક વો જુલ જલાલ, ૨
ખલકમેં ઉજાલા મોહોમદ રસુલ;
હુવા દિન જીસકા બકાપર કબુલ. ૩
ખલીફે મોહોમદકે હે ચાર ચાર;
અબુબકર સીદીક હે યાર ચાર. ૪
દુયમ યાર ઉનકે હે આદલ ઉમર;
આદલકે ઉપર જીસને બાંધી કમર. ૫
સુયમ યાર ઉસમાન હેગે વલી;
સુમ્નયતે સાહેબ હે ચારૂમ અલી. ૬
હસન ઓર હુસન હે નબીકે રતન;
બીબી ફાતીમાકે વો હે જનોતન. ૭
જેને આલો અસબાબ ઉપર તમામ;
નુજુલ ઉનપે રેહેમત હો હકી મુદામ. ૮
ઉનકા સતક ખાના હમીદ ફકીર;
દુઝખમેં ઉસીકે વો હે દસ્તગીર. ૯
સના બાદ બોલું મેં દીગર બયાંન;
બનાઊં ચંદ શેહેરમેં હિંદી જબાન. ૧૦
હકીકતકુ જાહેર કરૂં મેં અયાન;
ડીઝાબે ગિજાજીકા બોલું બયાન. ૧૧

સુનાકી મેં એક શેહેર સુરત અંદર;
જો બસતા તાપીકે કીનારે ઉપર. ૧૨
કિનારેપર શેહેર બસતા હે ખુબ;
અજબ વહાંકે લેગું હેગા સો રૂપ. ૧૩
દો રસતે હવેલીયુંકી હયેગી કતાર;
અજબ શેહેર બસતાહે જયું ગુલબાહાર. ૧૪
વહાં લોક આતે હે હરકારકે;
તરી ઓર ખુસકી દરીઆ પારકે. ૧૫
જો મક્કા મદીના હો દેશ અંદર
વી જારતકુ આતે હે સુરત અંદર. ૧૬
કે ગુજાવો ઉદાવો થાના પટન;
ઉસે છોડકર વહાં કીયા હે વતન. ૧૭
કે પુરબ વ પછમ વ દખન તમામ;
કે દિલ્હી ઓર લાહોર કસિગર તમામ. ૧૮
કેતે લોક તુરકી ઓ રૂમી તમામ;
હે હિંદ સિંધ હાબાનકે બી જવાં. ૧૯
કે બહોત ખલ્ક હું વહાં ગુજરાતકી;
હું એરી ખલક વહાં સોહર જાતકી. ૨૦
વાન છોડ અપના વહાં રેહ ગયે;
યો સુરત બંદરમેં સો જાકર રહે. ૨૧
બિરાદર વ બહેનુંકુ બી લેકે તહાં;
ગયે છોડ ફિર યાદ કરતે નહીં. ૨૨
વતન છોડ અપના કીયા વહાં કરાર;
બાપ ઓર બેનુ સાતે દીલ ઉતાર. ૨૩

ઢુનો યહાંસે બોલું મેં દીગર બયાં;
હકીકતકુ જાહેર કરૂં મેં આપા. ૨૪
બયાન આજ સુનો તુમ સણી કાન ધર;
હિંદુ બહોત બસતે હે સુરત અંદર. ૨૫
બડે માલદાર ઓર તુંજાર હે;
કે ફિર ઓનો હાગાનકે યાર હે. ૨૬
હુસેન ઓર તુ સો હે બેશુમાર;
જરીનેકે કપડે ગલે બીચ હાર. ૨૭
નાગર જાતમેં હે નિહાયત જમાલ;
હુશનકી તરાવતમેં રોશનકી લાલ. ૨૮
હિંદુકી રસમ હે બખતે ફજર;
ન્હાનેકુ આતી હૈ તાપીકે ઉપર ૨૯
ઉનુમેંસે એક નાજની ખુશ શીકલ;
નથી શેહેરમેં કોઇ ઉસકી મીસલ. ૩૦
જરીનુકે કપડે વો પોશાક પેહેન;
લટક નાર ચલતી થી જ્યું હુર એન. ૩૧
પેશાનીકે ઉપરથી ટીલા ધરે;
ઉસે દેખ ઉડતે જનાવર પડે. ૩૨
ચંદનકા ઉજલા ઉસી પાસ ગોહન;
ડાલે અપને ગલેમેં વોહ માલા મોહન. ૩૩
દો લબ લાલ લાલીમેં લબરેજ થે;
ગોયા શાહેદોશ કરમ જથે. ૩૪
કે દંદાન ઉપર થે મોતી જડે;
ઉજાલા ઉસીકા જમીનપર પડે. ૩૫

અજબ શીરકે ઉપર બડે બાલ થે;
સુરત ગાલ ઉસકે અજબ ખાલ થે. ૩૬
ચશમ ઉસીકે થે સો આહુ મિશાલ,
લતાફતમે થી ખુબ સાહેબ જમાલ. ૩૭
પાણી બીચ ઝાંઝરકી ઝમકાર થી;
ગુજર ઉસકે આગે ગી ફ્તાર થી. ૩૮
બરસ પાંજદાકી થી ઉસકી ઉમર;
જવાનોકે દીલમેં થા ઉસકા ગુજર. ૩૯
નિકલ ઘરસે જો આતી અગર;
કે જ્યું ચાંદ પુનમકા આવે નજર. ૪૦
સુંદર નાઝની જબ નિકલતી બહાર;
ઇશકબાજ ઉસપર થે કરતે નજાર. ૪૧
અજબ નાજની ખુબ સાહેબ હુસેન;
લટક કર ઉઠાતી વો અપના ચરન. ૪૨
નિમાઝકે ખાતર જવાના નિકલ;
દેખે બહાર આકર સો ઉસકી શિકલ. ૪૩
કેતે બાગ બંદે વ બાંકે તમામ;
નમાઝકુ આતે વહાં પર મુદામ. ૪૪
પઠાન એક વહાં દેહેલીસે આયા વહાં;
વો અજનાશ દીલીકી લાગા વહાં. ૪૫
સુબેદારકે વો શી ખીદમતમેં આયે;
કીયા નજર સીરકાર સોગાત લાયે. ૪૬
બી નવાબને ઉસકી તાજીમકી;
ઉતરનેકા જગા સોતસીમ કી ૪૭

પઠાનને જાગ ઉસીકી તરફ઼ગાર;
દો માહ્રે ઊપર ચંદ રોજ઼ સુગાર. ૪૮

વો રફ઼્તે ફ઼જર ઐર કરતા નિકલ;
કે કંઈ રોજ઼ પીછે મિલી એક શિકલ. ૪૯

તભી ખાનને દિલમેં ગેહ કી ફીકર;
કે નહાનેકુ જાતી હુવ ત્યાગી ઊપર. ૫૦

કસદ કરકે પીછે ઉસીકે ચલા;
ઉસી નાજ઼નીસે નદીપે મીલા. ૫૧

ભી રસ્તેમં વો નાજની ખુશ શિકલ;
ચલી આતી આશકકુ કરતી કતલ. ૫૨

વો પંજોંકા ઝગ ઝગ બજાતી ચલી;
વો આશકકે દિલકુ જલાતી ચલી. ૫૩

પઠાન નાજની દેખ તાપી ઉપર;
અકલ હોશ ઉસકા ગયા સરબસર. ૫૪

પાનીપર વો કપડોં ઉતારન લગી;
હુસ્ન નાજ઼ અપના બતાને લગી. ૫૫

ઉડણા સાડલા થા જો શીરપર જરીન;
જુદાકર બદનસે રખા બરજ઼મીન. ૫૬

ભીકમખા જો આતલસકા કસકસ થા;
સીને પરસે કર દૂર નીચે રખા. ૫૭

લીબાસ તન ઉપરસે કીયા અબ જુદા
જ઼મીન ઉપર દેખા જ્યુંકે ઉગા ચાંદા. ૫૮

સીના થા ઉસીકા શો મખમલ મીશાલ;
ભી થા મખમલી બીચ સોનેકે બાલ. ૫૯

દેખી સ્તાન સીને કે ગુલનાર થે;
જૈસે બીચ બાગુકે અનાર થે. ૬૦
વો અપને બદન શેભી કપડાં ઉતાર
નગે શીર આપકો કરી એક બાર. ૬૧
નદી બીચ જાકર.નાહાને લગી;
અપને શીરકે બાલોં ભીગાને લગી. ૬૨
પઠાન દેખતે તબ મઝાને લગા;
બિરહ બીચ દિલકું જલાને લગા. ૬૩
નદીકે ઉપર ખાન જાકર ખડા;
નજરે નાજની પર નિગાસે ધરા. ૬૪
દેખા ખાન ઉસકુ દિવાના હુવા;
આકલ હોશ ઉસકા રવાના હુવા. ૬૫
આકલકી શગાકુ પવન જબ લગ;
શગા ઉસકે હાથુમે રેહ નહિ સગા. ૬૬
આકલ આદમીકા સમજે મીસલ;
કરે આદમીકુ ઈશક બે આકલ. ૬૭
દીવાના હુવા દેખ ઉસકા જમાલ;
ન દેખી જગમે ઊસીકે મીશાલ. ૬૮
પઠાન અપના દિલમેં કીયા યે ફિકર;
કે ઇસ નાજનીસે કરૂં કુછ હુનર. ૬૯
ઉસી વકત વો નાર નાહાકર ચલી;
અંદર ઉસ જવાનકે લગી તલમલી. ૭૦
ઉસી પાસ જાકર કીયા એ અરજ;
કે એ નાજની સુન તુ મેરી ગરજ. ૭૧

દરદ દિલકા મેરે સુનાઉં તુજે;
સીના ખોલ અપના બતાઉં તુજે. ૭૨
સબી દિલકી બાતાં કહું મેં તાલ;
કે અંગે નાઝની તુ હે સાહેબ જમાલ. ૭૩
મેરા દિલ તેરે પર હુવા હે બાવર;
તેરે બીન અકેલા મેં જાઉં કીધર. ૭૪
તુજે છોડ મુજકો તો જાના નહીં,
મુજે દિલ લગાના કિસીસે નહીં. ૭૫
તુ હે કિસકી લડકી મુજે દે બતા;
મેરા ઓર તેરા જી હુવા એ કયા. ૭૬
તુ હે શાહજાદી વ યા હે પરી;
તેરી નૈન દેખે મેં જાદુગારી. ૭૭
ઈશ્કકા તુ ડાલી ગલે બીચ દાગ;
અકલ હોશ મેરા લુટાયા તમામ. ૭૮
દિયા દીલકુ મેં મેરે તુજપર ફીદા;
પલક એક તુમસે ના હુંગા જુદા. ૭૯
મેરા આજ તુજસે પડા કામ હે;
તેરા દેખના મુજકો આરામ હે. ૮૦
ગનીમત તેગ ખોલના એક સુખન;
તેરે ખાનને પર ફીદા જાનો તન ૮૧
હુવાહું મેં બુલ બુલ તેરા બાગકા;
નીશાના હે દીલપર તેરે દાગકા ૮૨
યે સુન નાજની ને દીયા યુ જવાબ;
ગુસ્સે હોકે બોલી નખીસું શીતાબ ૮૩

જવાબ નાજની

અરે તુરત તું જા ઈહાંથી પરો;
મુઆ તું ધુતારા મને કયાં મલ્યો. ૧
કે તેગબેગખાનને જો પડશે ખબર;
જાશે જીવ તારો ન રેહેશે વકર; ૨
તારો કેડો લેઈને જા તારે ઘરે;
ઇહાં નહીં કારજ તારો સરે. ૩
નિકલ જા ઇહાંથી મુવા તું તરક;
નહીં તો નદીમાં તુ થાશે ગરક. ૪
મારો કેડો મુક તું એ મુર્ખ પઠાન;
નહીં તો તારો જશે આજ પ્રાણ. ૫

સવાલ પઠાન.

પઠાનને કહા નાજનીકુ પુકાર;
તુજે દેખકર મૈં હુવા બેકરાર. ૧
ગઇ જાન મેરી તેરે હાથમે;
લે જાઊંગા મેં તુઝકુ મેં સાતમેં. ૨
ન કર બહોત રૂસવાઈ અગે ગુલ બદન;
ફીદા હોગા તુઝપર મેરા જાનો તન. ૩
તેરે પાસ કરતાહું મેં ઈલ્તેમાસ;
ન કર મેહેર અપનેસે મુઝકો નિરાસ. ૪
સીતાબાસે બોલો તુમ એક સુખન;
કે મુઝ નીમ બીસમીલકું હોવે અમન. ૫

જવાબ નાજની.

કહુંછું જવાદે તું ઈહાંથી પઠાન;
સમજ કેમ મેલી થયોછે અજાણ. ૧
જો તેગ બેગખાન છે શેહેરનો નવાબ;
બુટાવશે તુને ને કરશે ખરાબ. ૨
ગધેડે ચડાવી તુને મુકશે;
તારી મુછ તોડી માંમાં થુંકશે. ૩
જગતમાં માન તારો રેહેશે નહી
શિપાણો તને કોઈ કહેશે નહિં. ૪
તું કયાંનો છે રેહેવાશી મુરખ પઠાણ;
જશે છત્ર તારો ન રેહેશે પરાણ. ૫

સવાલ પઠાન.

ગુસ્સે હોકે બોલા ગજબસે પઠાન;
નહીં જાણતી મુજકુ તુ એ અજાણ. ૧
તું ફરકી હિમાયત મત મુઝે બતાવ;
કે નવાબભી મુજકો ઉગે જાનતા. ૨
તુ બાતે જો કરતી સબી શાડકી;
વો કયા પશમ તોડેગા મુજ ડાંડકી. ૩
મુઝે જાન જાનેકી નહિં હે ફિકર;
યહાંસે લેજાઉંગા તુજકુ પકડ. ૪
તું સુન નાજની મુજકુ મરના કબુલ;
બિરાદરી જીંદગાની સો ભુલ. ૫
ખુદા આબ રખેગા સો મેરી શરમ;
તુ હોજા શીતાબીસે મુજપર કરમ. ૬

મેં આશક હુવાહું સો તેરે ઉપર;
ન જાઉંગા હરગીજ તુજે છોડકર. ૭

જવાબ નાજની.

ચકા નાજનીને અરે ઘ ખબર;
તું કેડીશ માથું કું જાઈશ ઘર. ૧
મારો ડેડો પકડીને જાઈશ ક્યાં;
તેગબેગખાન છે જ્યે સુબો યહાં. ૨
એવી વાત સાંભળસે અહિનો નવાબ.
વને ક્ષુકીને બેથ કરશે ખરાબ. ૩
મારા બાપ માને જો પડશે ખબર;
તુ થઈશ જુદો થશો બેવર. ૪

સવાલ પઠાન.

સબક કર પૈકારા તબીયું પઠાન;
સુનેગા અગર બાપ તેરા બપાન. ૧
ઋણી બાત કરતી હે તું નાજની;
હગરા ખુદા હે જો સાહેબ ધની. ૨
તેરે બાપકી હે બહોત બદ શીકલ;
અવલ દેખ ઉસકુ કરેગા કતલ. ૩
અરે નાજની સુન તુ મેરા સવાલ;
તેરા બાપ તોડેગા બગલુંકા બાલ. ૪
નહી ડરતા તેરે બાપસે કું મેં;
તેરા બાપ ન આપગા મુજ તાખતસે ૫
ખુદાયે ક્યા હિંદ સો હે જુલ જલાલ;

ગારૂસા ઉઠીકા મુને કુલ હાલ. ૬
તગ.ફથ મેરા હે ખુદ.કે ઉપર.
ન જાઊંગા હરગીજ તુઝે છોડકર. ૭
ગમક છોડ ચલ આબ યહાંસે શિતાબ;
ઈશક બીચ તેરે હુવાકુ ખરાબ. ૮
જબા મત તુ આશકકુ અગે ગેવફા;
જબાનેમ આશકકુ કુચ નહીં નફા. ૯
જબાયા જો બયલીને ગજનુકુ ખુન;
તો લેલી વ મજનુ હુવ એક તન. ૧૦
આખર બેઠે લેલાકુ મજનુ ચલે;
કે માશુક લેલીસે મજનુ લિયે ૧૧
જૈસે નુર બાનુને મહેની નવાલ;
મરે બાદ માશુક બેતા સભાલ. ૧૨
મહમદ થા આરીફ ઔર ઔર બાનુ મુકીમ;
મુકીમ ઔર આરીફ હુએ મુસ્તકીમ. ૧૩
ફેના કર આપસકુ ફના કર ઉસે.
બકા બીચ બાસીલ વે દોનું હુવે. ૧૪
ઐસી બાત આશકને માશુકકો;
પિલે હે વે આખર હમ આગોશકો ૧૫
જબાનેમ આશકકુ હેગા આરામ;
ઐસા ક્યું તું મુઝકો હે કરતી ખરાબ. ૧૬
કે આખિરકે દીન પરસુ કર લે નજર;
અખત હૈ કિયામત તું કિબ્રયા ફિકર. ૧૭
કિયામત સબુંકે ઉપર આયગી;

જહનમમેં જગાઓનુ પાબગી. ૧૮
જમેમે જહનગમેં સબ કાફરાં;
મુસલમાન જન્નગમેં પાવે આરા. ૧૯
ઈસી વાસતે તુજકો કહેતાહું મેં;
મુસલમાન હોજા તુ દીલજાનસે. ૨૦
હુવાહું દિવાના તેરી ચાલ પર;
નજર નાજની કર મેરે હાલ પર. ૨૧
તેરા બાગકા જો મેં બુલબુલ હુવા;
આકલ હોશ આપના રવાન હુવા. ૨૨
તેરે ગુલકી પોહોચી મગજમેં બહાર;
હુવા દામ તેરેમેં મેં ગીરફતાર. ૨૩

જવાબ નાજની.

તું ઘેલો થયો છે ઓ મુરખ પઠાન;
મગજ કેમ મહેલી થયો છે અજાણ્યુ. ૧
મુરખ સુ તારી કરામતને;
બુરા કેમ કહો છો હિંદુ જાતને. ૨
હિંદુ જાતમાં છે શો મોટો ધરમ;
નાગર જાત છે બધામાં ઉતમ. ૩
ધરમ છે અમારો બધામાં સરસ;
મુરખા કેમ જાણો છો આગને નરસ. ૪

સવાલ પઠાન.

કહ્યા ત્યાર પઠાને કે સુન નાજની;
કહું મેં તુજકો સુન પદમની. ૧

તુમારા મરગ હૈ સબુંમેં ખરાબ;
જહનમમેં તુઝકુ સો હોગા અઝાબ. ૨
નગર જાત હૈગી બોહોત બદશરમ;
કે પટીપે લેતે હે દામાદીરંગ. ૩
નહીં કામ ઐસા મુસલમાનમેં;
વો કરતેહે નેકી સો હર કામમેં. ૪
કે દુનિયાંકી દોલત હૈ બરબાદ;
કે ઉકબાકી દોલત હે હમેશાં કુશાદ. ૫
અંવર હોકે તુજપર સો આપકું મેં;
તેરે પર સો માયા લગાયાહુ મેં. ૬
સજન તેરા નેનુંકી ભાલી દેખે.
દિયા દિલમેં તેરે સો હાથુમેં દેકે. ૭

જવાબ નાજની.

સુના નાજનીને યે દે કરકે કાન;
કહ્યા મુઝી એસો થયોછે પઠાન. ૧
અરે ખાંન સાંભલ તું ગાહારી અરજ;
સનેપાત છે યાકે બીજો મરજ. ૨
હકીમ છે શેહેરમાં તબીબ પુછ તું;
ઓસડ દેશે તને સનેપાતનું. ૩
સાચી વાત કહુંછું આહ્યો જાયરે;
નહીંતો માથું તારૂં ફોડી જાયરે. ૪
તુ બેહુદો થયોછે ખરે બેઅકલ;
ફરીછે આજ તારી માથાની કલ. ૫

સવાલ પઠાન

કહા તખ પઠાનને સો હો મહતાગ;
કિયા તેરી મહોબતને મુઝકો ખરાબ. ૧
ગઇ પાસ તેરે હે મેરી અકલ;
અરે નાજની દેખ તેરી શિકલ. ૨
શિકલ દેખ તેરી મે બુલબુલ હુવા;
તેરે સાથ લાગી હે દીલકી ગયા. ૩
જો બન આવે તુઝસે વો તદબીર કર;
આશક હોવે રાજીસો તકદીર કર. ૪
લીખ્યા અજલમેં વોહી હોવેગા;
ઝીયાદા ન કમ ઉસમે કુછ હોવેગા. ૫

જવાબ નાજની.

તેરે હાથ આવવાની હું તો નથી;
હું પુજુંછું હનમાન મેરા જતી. ૧
તેતો લાજ રાખેછે મારી ઘણી;
કે મહાદેવ જેવોછે મારો ધણી. ૨
ન આવવાની હુંછું તારા હાથમાં;
મુરખ જા તું આવ્યો તારી વાટમાં. ૩
તેને માટે કહુંછું તને એક વાત;
ખરાબી તું ન કર પઠાન નેક જાત. ૪
મારો સસરોજી છે ઘણું કામીનાબ;
તેને ગામ આખામાં કરશે ખરાબ. ૫

સવાલ પઠાન.

તું બસ કર બાત અયે નાજની;

તેરે બાપ સસરાસે ડરતા નહીં. ૧
તેરા બાપ સસરા ન વહાંકા નવાબ;
નહીં ઉનમેં તાકત કે આવે જવાબ. ૨
અજાબસે ઉસકે મેં ડરતા નહીં;
બિના મોત કોઈભી મરતા નહીં. ૩
મરૂંગા અગર જો મેં કહીં રજા;
વલેકીન તેરેસે ન હુંગા જુદા. ૪
મરૂંગા તો તુજકોભી લેજાઊંગા;
કે પનપારન હોકર સો જલ પાઊંગા. ૫
ઈશક બીચ મરના હે મુઝકો કબુલ;
તો આશકકા મતલબ સો હોવે કબુલ. ૬
મરૂંગા જો તેરે ઈશકકે ભીતર;
તો હોગા મેરા કામ સબ ખુબતર. ૭
મેં પરવાના હું તુજ શમાંકે ઉપર;
શમાંકે ઉપર જાન દુંગા મગર. ૮
તેરે પાસ મરના હે મુજકો સવાબ;
વપા તુજકુ વહાંસે લેજાઊંગા રીતાબ. ૯

જવાબ નાઝની.

અરે ખાન એવી ન કર વાતને;
ન કર વાત એવી તું કેસર કને. ૧
કેસર નામ ઉપરથી કેટલા જુવાન;
સુરત શેહેરમાંથી ગયો છે પરાન. ૨
કેસરને તમે આજ જાવા દિયો;
દયા હોય દીલમેં તો સમજિયો. ૩

કેસરને જવા દે ને રાખો ભરમ;
નહીંતો અંગારો ન રેહેશે ધરમ. ૬

સવાલ પઠાણ.

જાફરખાન બોલા તું સુન આગે પરી;
તેરી બાત મુઝકો લગી ખુશતરી. ૧
તેરા નામ કેસર સુના આજ મેં;
કે જાફર વ કેસર એક જાત હે. ૨
કહે વાહ વાહ નામ કેસર તેરા;
જાફરખાન હૈ નામ રોશન મેરા. ૩
કેસર જાફરાને દોનું એક હૈ;
તુમારા હમારા અસલ એક હૈ. ૪
ભલા આજ તુને બતાયા નિશાન;
તુમારા હમારા ઇશગ એક જાન. ૫
મેરે સાથ અબ તુમ સિતાબી ચલો;
કમરા મેરી તુમ ન ઝગડા કરો. ૬
કસમ ખાકે બેચા હે તન હાથકું;
ઉસે તરફ અપને સુનો બાતકું. ૭
કેસર જાફરાની ગુલે શોલઉજાર;
ગલે બીચ રખુંગા કરકે સિનગાર. ૮
સદા મેરે દિલકા તુ દિલદાર યાર;
અરે જાફરાની ગુલે ગુલબહાર. ૯

જવાબ નાજની.

સબ્રા રાખ મુરખ તારા હાથને;
આબડછેટ લાગેછે અમ જાતને. ૧

તાપી પુન મલુંછું હું આજથી;
નહાવા ન આવું બીહીવું લાજથી. ૬
લાગે લાજ મુને એવી વાતમાં;
બાલક છું કુંવારી નાગર જાતમાં. ૭

સવાલ પઠાણ.

કહાતબ પઠાનને કે સુન કાન ધર;
કીસી તોરે દિલમેં નકર તું ફિકર. ૧
નાહનેકું આવે હે તેરી બલા;
કે બીચ હૈ તુજકુ નહાનાં ભલા. ૨
ખાસી માહોલે મઝીને ખાસે હરગ;
નિલાવે તુજે આબ કરકે ગરગ. ૩
ચોહિ ભરકે પાની નિલાવે તુંજે;
ઝુલેમેં બિઠાકર ઝુલાવે તુઝે. ૪
કે હોજ વાડી હે મેરે માહોલમેં;
દેખો બાગ બાડી સો ખુશ હાલમેં. ૫
વહાં ઘરમેં લોંડી સુનો ચાર હૈ;
સદા તેરી ખીજમતમેં હાજર રહે. ૬

જવાબ નાગની.

બળે તારી લોંડી બળે તારૂં ઘર;
અકરમી મુવા તુ અરે બે ખબર. ૧
બળે તારો ઝુલોને બળે તારો હરમ;
મુકી લાજ તેં તો મુવા બે શરમ. ૨
લૌંડી હરમ તારો બતા ન પઠાન;

મારો કેડો મેલી દે એ બદગુમાન. ૩
નાગર જાતમાંછે એવી શરમ;
નદીમાંછે નાહાવાનો મોટો ધરમ. ૪
નદીમાં નહાવાને હું આવતી;
વિપત પડશે માથે હું ન જાણતી. ૫
કુંવારી છું બાળક વરસ બારની;
કબીલામાં છું મોટા ઘરબારની. ૬

સવાલ પઠાન.

કબીલા તેરા ગત મુઝે બતા;
નાગર જાતશે કયા પશમ તુટતા. ૧
હજારોંમેં બસ હું મે એકલા પઠાન;
પલક મારનેમેં ઉડાદું નિશાન. ૨
કતલ કરકે ઉનકે પીછે મેં મરૂં;
મૈં મરનેકુ આયા અબી કયા ડરૂં. ૩
એસી જાંપ મરના મુઝે હે કબુલ;
કિયા ઈશક તેરેને મુજકુ ગફુલ. ૪
યાકીન મુઝે હરગીજ ન છોડું તુઝે;
તેરે સાથ મરના સો હોગા મુઝે ૫

જવાબ નાજની.

હરી નાથ પ્રભુ છે વાંકો પઠાન;
કમરમાં કટારી ખભે છે કમાન. ૧
ધરમનાથ મહાદેવ આશાપુરી;
વિપત પડશે એવું હું ના જાણતી. ૨
અરે ખાન સાંભળ તું માહારો જીકર;

જેમાં પુજ્યા છે દેવો ને મોટા પથર. ૩
તેણે લાજ રાખી છે મારી ઘણી;
વિપતથી મુકાવે એવા છે ધણી. ૪
એવી વાત જાણી તું શું આવશે;
માથું તારૂં પલકમાં કપાઇ જશે. ૫
તેને માટે કહું સુજને મુક તું;
એવાં કામ મુંડાથી ચુક તું. ૬

સવાલ પઠાન.

ક્રિયા તબ પઠાનને સો સું કર જવાબ;
હિંદુકુ મુસલમાન કરના સવાબ. ૧
સીતાબીસે કલમાં નગીકા કહો;
ફરામોશ દિલમેં જરા ના રહો. ૨
મુસલમાન જો હોવે તો પાવે સરક;
કુફર છોડ આવે નબીકે તરફ. ૩
તેરે બાપ સસરેકી મત કર ફિકર;
મેરે ઘરકી અંદર તુ ચલ અગેશ કર. ૪

જવાબ નાજની.

નાગરની જો હું છું ચંપેલી મોહન;
મુસલમાન તમે છો હૈયાના કઠન. ૧
અકલ હોશ તમમાં એ દેખી ઘણી;
તમે છો મોટા ને હું છું નાની. ૨
દીધા છે તારા પર એ મારા પરાન;
કરે આજ ખુરબાન મારો જીવજાન. ૩

કબીલા કુટુંબથી હું નોખી પડી;
આપો મને દિલથી હવે દિલબરી. ૪
અરે ખાન સાંભલ તું માહારી અરજ;
પછે અસ્તરી તુમ ન કરના ગરજ. ૫
એવી વાતનો તમે કોલ દીયો;
તો કુરબાન છે તમપર મારો જીવો. ૬

સવાલ પઠાન.

કહા તબ પઠાનને કે લે દોલ તુ;
ખિતાબીસે કલગાં અબી બોલ તુ. ૧
બેરી બાત મુજકુ સબી હે કબુલ;
વ નીપત તેરીકુ ન જાઉંગા ભુલ. ૨
કસમ મુઝકુ ઉસકી જો વાહીદ ખુદા;
દુજે ઉનકુ હે જો નબી મુસ્તફા. ૩
મેં બિનતુજ કીસીસે ન યારી કરૂં;
તેરી યાદ દીલમેં હમેશા ધરૂં. ૪
કીયા કોલ હરગીઝ પીછે ન ફીરૂં;
ખુદાઓર નબીસે હમેશાં ડરૂં. ૫
જીને અરસ કુરસી સીતારે કરે;
બનાકર ઉનુમે વેસારે જડે. ૬
ઉરીકે મેં ફુરમાનસે ન ફીરૂં;
મેં નામ ખુદાપર કુરબાન હું. ૭
યહી બાત સુન નાજની ખુશ હુઇ;
મીયાં તાજી ઉપર ફુંજ થઇ. ૮
તુમારી એ ચાદર ઓઢડો મુને;

મંગાવી ડોલી ને બેસાડો મુને. ૯
મુસલમાન મને કરો આજ તુમ;
મસ્ખો આજથી મેં મારો ધરમ. ૧૦
તમારા મુલ્લાંને તેડાવો તમે;
મુસલમાની શરતું બતાવો મને. ૧૧
પઠાનને એક વહી હજરતી સુલાગ;
સુનો તુમકે ઉસકા થા યાકુત નામ. ૧૨
પઠાનને સો યાકુતકુ યું કહા;
સીતાબીસે આખુનજીકો બુલા. ૧૩
કહો જાકે આખુનજીકો સલામ;
બજા આરજ કરના એ મેરા તમામ. ૧૪
વો યાકુત વહાંસે રવાના હુવા;
સીતાબીસે આખુનજી પાસ જા. ૧૫
કહા ઉસકુ ખાવીંદકા આફ્લ સલામ;
બેજાસર ગુજરતા કિયા સબ કલામ. ૧૬
ચલા વહાંસે જલદી વો મુલ્લાં ગફુર;
બી હમારાહે યાકુતખાંકે હજુર. ૧૭
બેજલાકે આદાબ બેઠી અહીં;
બયાન સબ સુનાયા હે ઉસકુ તહીં. ૧૮
અગર હોઈ જા જતનો ઇસલામ પર;
મેં લાઊં ઉસીકો મુસલમાન કર. ૧૯
મદદ તુમ કરો ઇસકી ઇશીયાન પર;
એ ઓરત હે જાતી સો ઇમાન પર. ૨૦
મુસલમાન હોતી હે દિલજાનસે;

વો ચહાતી હે નિસ્બત જાફરખાનસે. ૨૧
જાફરખાન ઉપર ગે કુરબાન હે,
સાબીત દીન ઉસ્કાબી ઇમાન હે ૨૨
કહા તબ નવાબ હે મુલ્લાંકે તઇ,
કે સામીલ હુ મેં બી ઇસ કામમેઇ. ૨૩
મુસલમાન કરના ઈસે હે સવાબ,
ઇસી કામ અંદર કરના સિતાબ. ૨૪
અગર મિલકરે કાફરાકી ખિકાલા,
સેહેરસે ઉનકુ મેં દુંગા નિકાલ. ૨૫
કરો જાકે આખુન સાહેબ બલા,
કહે કામ નેકીમેં મરજી રજા. ૨૬
સિતાબીસે જાકર કરો કાર ખેર,
ન કર તુમ કાર નેકીમેં દેર ૨૭
એ સુન બાત આખુંદ વહાંસે ચલા,
જાફરખાંકુ આકર ખુશીમેં મીલા ૨૮
સુરત શેહેર સારીમે ફેલી ખબર,
ઉઠા ઉસ્કા ચરચા સુનો ઘર બઘર. ૨૯
પીછે કાફરાં સબ શેહેરકે તમામ,
જાફરખાંસે લડને લગેગા કલામ. ૩૦
પઠાન ઓર નાગરમેં ઝગડા પડા,
લડાઇ ઉપર હોકે લશકર ખડા. ૩૧
ઇધરસે એ નાગર ઉધરસે પઠાન,
શીપાઇને લશકર લગાઇ નીશાન. ૩૨
લડાઈકુ જાકર સો મેદાનમેં,

ખડે જાકે મેદાનમેં હો સામને. ૩૩
કભી દેખ મુસલમાનકુ બાગે કુફાર,
ગીયા જાકે સરકારમેં યું પુકાર. ૩૪
કહા જા ઉનુને સો દરબારકુ,
હમારી અરજ સુન એ સરકાર તુ. ૩૫
સુરત શેહેરમેં થયો છે જુલમ,
મુસલમાન યહાંના કરે છે હુકમ, ૩૬
મુસલમાન એવા અકારા થયા,
બધી જાત હિંદુ નમાલા થયા. ૩૭
હમારે રહ્યાનો ન યહાં છે ધરમ,
કહ્યામાં ન આવેરે દીલનો મરમ. ૩૮
તબી ઉનકુ ઐસા કહાહે નવાબ;
કે ક્યા જુલમ હે તુમપે કહેદો સીતાબ. ૩૯
હમારે શેહેરમેં જુલમ નહીં જરા,
તુમારે ઉપર ક્યા હુવા માજરા. ૪૦
રજાસે અપસકે જો લાવે યકીન,
મના જો કરે તો વો હોવે લઇન. ૪૧
સબ દિનોંસે દિન હે માહોમદકા સચ્ચા,
ઇસીમેં આયા યકીન વો બચ્ચા. ૪૨
મના ક્યું કરે જો મુસલમાન હે,
અગર ઉસકા સાબીત જો ઇમાન હે; ૪૩
તમારી વો લડકીકુ પુછો તમ.
જુલમ ઉસકે ઉપર કિયા હે કીને. ૪૪
વહાંસે બી આયે વે કરતા બ્યાહ,

ગેહા જાફર ઘરમેં વોહી રૂબાયા. ૪૫
બી મુલ્લાં ગફુરને નિકાહ તબ પઢી,
ગતા લેવે સભી ખાંનકી હાંસીલ હુઇ. ૪૬
સીરા પાંજરીકાબી ઘોડા ગયા,
બહોત માલો જર ઉસ્કુ દીગર દીયા, ૪૭
સવાર કરકે ઘોડેપે રૂખસત કિયા,
સુલામત ખુશીશે રવાના હુવા. ૪૮
શુક્રુસ્કુ કિયા મીજબાની ઉન્હે,
બને શાદીયાં નાહે સુરત મુને. ૪૯
સરફ હે મુસલમાન સબપર ઉતમ,
ગે હામીદ કિસીકુ લુંકર દેખતમ. ૫૦
કીસ્સા નાગરીકા રાનાથા અસલ,
કિયા ઉરદુ ઉપરસે મેને નકલ. ૫૧
બનાયાહું મૈં કિસ્સા બડા શોખસે,
લતાફત નજાકતકે પુર ઝોકસે. ૫૨
લિખા ઇસ્કુ મેને સો અંજારમેં,
મહીને મુબારક સો રમજાનમેં. ૫૩
જો તારીખ રમાજાનકી થી બીસમી,
વો થી નેક સાપત સુનો એક દીન. ૫૪
એ હામીદ બસ તુતો બકવા ન કર,
ઝુરા કર તું કિસ્સા અભી જુદતર. ૫૫
ન કર ઉસ્કે આગે જરા તુ કલામ;
નબીપર તુમ ભેજો દરૂદો સલામ. ૫૬
વો હમિદકી કલમ સુનો બાદ ખુન;

વો ઉરકી સો અંબારમેં ભરકે ખુન ૫૭

કિસ્સો નાજની પઠાનનો તમામ પુરો

ગજલ મુનીસની.

બહાર આઈ ભરદે બાદગે ગુલ ગુલસે પઈગાન, રંટ લાખું ગરસાંકી તેરા આબાદમેં ખાન. ઉસી રખકે પરીપર જાન. દેતાહું મૈ દિલવાન, અદા જિસકી હે બાંકી તીરછી ચતવન ચાલ મસ્તાન બને કયું કર હમારા ઉસ પરીપે કરપે વારાન વો બેપરવા મસોદાઈ: વો સંગી દિલમ દિવાન. ૩ હમ આ ના મિલે કયું કર તેરી મહફીલમે જાનાના, મરી સુરત ફકીરાન તેરા દરબાર બાર શાહાન ગુજર યારબ ગુલસ્તમે હુવાહે કીસરા રાબીહા. કે શાખ ઝુમતી હે નાલગે બુલ બુલ હે મસ્તાન. બતા એશમાં એ બજમ હુસેન વોહે કઈસી દિલ સોઝી; તુજે પરવા નહી ઔર જાનદે જલ જલકે પરવાના. ૫

ગીઝાલે દસ્ત બોલે દેખ કર મજનુકી; મયતકો યે વારી મગર યાબ સહો ચુકાયા બાદુ યેરન. ૬

ચલો બસ ચલકે લોયે રાત કમ હૈબન ચુકી ભુલકે, કટાદો આઈના જાનુસે રખદો હાથુસે માન. ૭

હમારે ઔર તુમારે એશકકુ, સો જરા હે સહે રૂમ.

કોઈ સુનતા નહી અબ લેલીઔર મજનુકા અફસાન ૮

એ કયા બાગે સહેબ મુજબ ઉલજ પડતા હે બાલુસે દીલ મેં સહયાક ચેરાગેસુવે જાનકા હેસાના. ૯

યે દુનીયાં જો હે યાદ રોજ હે ગનીમત હેગનીગત હરકાંઈ

દમમેં ન શાકી હે; ન સીસાહે પઈમાંન: ૧૦
બતઊ હાલ કયા તુમસે મેં અપને દિનો ઇમાનકા ફકીરે
ગસ્તહું મુને સમરા મહજબ હૈરી દાન; ૧૧

કીસ્સો નાજની પઠાનનો તથા ગજલમુનેસની સંપુરણ

ગજલ પરચુટન.

બાદ હમદે ખુદા વહાનો તે રસુલ;
એક કહાની સુનો એહ તુમ માકુલ
કે કીશી વકતમેં કહી હદરમ;
હમ સફૂર ચાર શખ્શથે બહામ.
એક દરજી થા એક થા ન જાર;
એક જાહેદથા ઔર એક સુનાર.
સબ સફરમે અજીબતે પાકર;
વારદ એક શેહેરમેં હું એક જાકર.
થાજો ચોરીકા વહાં બોહોત ખતરા;
કોઇ દમ ભરમ સબકો શોતાથા.
વા રજાનીયે બસકે વોહ બાહામ;
તો ઉનુને કહા એ ખાકે કગામ.
સામથી લેકે આજ તાબ સહર;
જાગે સબકો એક એક પેહેર.
તાકે જાતા રહેન કુછ અસબાબ;
મુરત અદહો ગએ વોહ કેહકે શીતાબ.

તમામ પુરી.